

**SPRAWOZDANIE ZE STANU REALIZACJI
MAŁOPOLSKIEGO PROGRAMU
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2007-2013**

**Ramowy program ochrony ofiar przemocy oraz oddziaływań
korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie**

**ZA OKRES REALIZACJI
VII 2007 ROKU - XII 2009 ROKU**

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie
Kraków, sierpień 2010

Serdecznie dziękujemy wszystkim osobom zaangażowanym w tworzenie interdyscyplinarnej strategii działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej w Małopolsce, które podjęły trud wypełnienia i odesłania kwestionariuszy ankiet potrzebnych do sporządzenia diagnozy.

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
1. Założenia Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013	5
2. Stan realizacji Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013 w okresie od VII 2007 roku do XII 2009 roku	6
Realizacja celu operacyjnego A. Edukacja społeczna i promocja postaw wolnych od przemocy	6
Realizacja celu operacyjnego B. Dostępna sieć instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc.....	10
Realizacja celu operacyjnego C. Szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie	11
Realizacja celu operacyjnego D. Wysoka jakość i skuteczność pomocy udzielanej rodzinom doświadczającym przemocy.....	13
Realizacja celu operacyjnego E. Efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie	14
Realizacja celu operacyjnego F. Ponadresortowy system informacji nt. przemocy w rodzinie, działań podejmowanych na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy.....	16
3. Wnioski z realizacji Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013 w okresie od VII 2007 roku do XII 2009 roku.....	18
Aneks.....	20

Wprowadzenie

Niniejsze sprawozdanie stanowi wynik monitoringu *Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013* za okres realizacji od VII 2007 roku do XII 2009 roku.

Celem badania było ustalenie, w jakim stopniu program sprzyja ograniczeniu problemu przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy. Prowadzone badanie opierało się na kwestionariuszach ankiet, które Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie rozesłał do podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wymienionych w programie jako realizatorzy. Ankiety zostały przesłane do koordynatorów powiatowych projektu *Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – Interwencje w przemocy domowej* z prośbą o zgromadzenia informacji na temat realizacji przedmiotowego programu z ośrodków pomocy społecznej i innych instytucji zobligowanych do pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc z terenu powiatu. Kwestionariusze wysłano także do Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej z miast działających na prawach powiatu, Kuratorium Oświaty, Kurii Metropolitarnej, Sądów Okręgowych, Okręgowych Izb Lekarskich, Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współzależnienia oraz Komendy Wojewódzkiej Policji.

Sprawozdanie opracowano na podstawie zwrotu 29 kwestionariuszy wypełnionych przez jednostki działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, co stanowi 87,9% wszystkich wysłanych ankiet. Informacji na temat realizacji *Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013* udzieliło 8 podmiotów ze szczebla wojewódzkiego, 18 powiatów oraz 128 gmin, co przekłada się na 73% wszystkich podmiotów zaproszonych do uczestnictwa w badaniu.

Prezentowane sprawozdanie składa się z 3 części. Pierwsza część nawiązuje do założeń *Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013*. Część druga stanowi opis realizacji programu w ramach celów operacyjnych odwołujących się do postaw społecznych wobec problemu przemocy; dostępności instytucji świadczących profesjonalną pomoc; szerokiej oferty form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc; poziomu jakości i skuteczności udzielanej pomocy; współpracy na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy oraz ponaresortowego systemu informacji. Całość sprawozdania zamykają wnioski z realizacji programu.

1. Założenia Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013

Małopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013: Ramowy program ochrony ofiar przemocy oraz oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie został przyjęty 12 lipca 2007 roku Uchwałą Nr 532/07 Zarządu Województwa Małopolskiego.

Podstawą prawną programu jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także szereg innych dokumentów o zasięgu krajowym i wojewódzkim, między innymi *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*.

Program ma służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy i ochronie rodzin zagrożonych przemocą poprzez tworzenie interdyscyplinarnej strategii działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań w tym zakresie, działające na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Założenia programowe odwołują się do systemowości (rozwój spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego na wyspecjalizowanych zasobach instytucjonalnych i ludzkich, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy), interdyscyplinarności (działania planowane i wdrażane przez różnych specjalistów reprezentujących różnorodne instytucje i organizacje), kompleksowości (rozpatrywanie przemocy jako zjawiska złożonego w płaszczyźnie prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej) oraz efektywności (podejmowanie działań na podstawie diagnozy problemu na drodze ulepszania współpracy instytucjonalnej w celu poszukiwania skutecznych rozwiązań).

W oparciu o diagnozę zjawiska przemocy domowej w Małopolsce oraz diagnozę zasobów instytucjonalnych wyznaczono jako cel główny ograniczenie problemu przemocy w rodzinie i skutków stosowania przemocy, który realizuje się w 6 celach operacyjnych:

- A. Edukacja społeczna i promocja postaw społecznych oraz działań wolnych od przemocy
- B. Dostępna sieć instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc
- C. Szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie
- D. Wysoka jakość i skuteczność pomocy udzielanej rodzinom doznającym przemocy
- E. Efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie
- F. Ponadresortowy system informacji nt. przemocy w rodzinie, działań podejmowanych na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy.

Osiągnięciu celów szczegółowych służą wyznaczone zadania, wdrażane w sposób ciągły przez cały czas programowania. Zadania zaplanowane do realizacji mają z jednej strony charakter profilaktyczny, prewencyjny, z drugiej strony zaś służą zwalczaniu problemu przemocy i jego negatywnych konsekwencji.

Beneficjentami programu są jednostki organizacyjne i podległe organom administracji rządowej oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy, społeczności lokalne, a także rodziny doznające przemocy i zagrożone przemocą.

2. Stan realizacji Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013 w okresie od VII 2007 roku do XII 2009 roku

Niniejsza część sprawozdania stanowi opis realizacji programu w oparciu o poszczególne cele operacyjne, opisane według wyznaczonych zadań i wskaźników.

Realizacja celu operacyjnego A. Edukacja społeczna i promocja postaw wolnych od przemocy

Realizację celu operacyjnego zawarto w 6 zadaniach służących ukazaniu negatywnych konsekwencji przemocy w rodzinie, a także promocji działań profilaktycznych.

Cel A. Edukacja społeczna i promocja postaw społecznych oraz działań wolnych od przemocy	
Zadania	Wskaźniki realizacji
1. Opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków	<ul style="list-style-type: none"> • 74 artykuły • 48 rodzajów ulotek • 23 poradniki, informatory i biuletyny
2. Promowanie efektów nowatorskich rozwiązań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 41 artykuły • 24 konferencje i seminaria • 1 106 uczestników
3. Opracowanie i realizacja kampanii edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 12 kampanii edukacyjnych
4. Rozwój form spędzania czasu wolnego sprzyjających wzmocnieniu więzi rodzinnych	<ul style="list-style-type: none"> • 346 festynów rodzinnych • 474 imprez rekreacyjno-sportowych • 23 021 korzystających rodzin
5. Rozwijanie edukacji przedmałżeńskiej i poradnictwa rodzinnego na rzecz przeciwdziałania przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • 87 poradni narzeczeńskich • 7 poradni dla małżeństw • 90 000 udzielonych porad
6. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, uwrażliwiających dzieci i młodzież na problem przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 23 programy profilaktyczne

- **Zadanie A.1. Opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków** zrealizowano poprzez:
- opublikowanie 74 artykułów dotyczących zjawiska przemocy domowej, między innymi: *System Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w służbie dziecku krzywdzonemu; Przemoc w rodzinie z perspektywy instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich; Praca Policji na etapie procesowym – doświadczenia ze współdziałania z innymi służbami; Koszmary z dzieciństwa - wywiad z osobą molestowaną seksualnie w dzieciństwie; Miłość przeciw przemocy*. Opublikowane artykuły poruszają także tematykę dostępności różnych form pomocy dla osób uwikłanych w przemoc, tj. *Na pomoc nigdy nie jest za późno; Każdy może pomóc; Terapia od zaraz*.
  - dystrybucję 48 rodzajów ulotek. Wśród rozpowszechnionych materiałów edukacyjnych znajdowały się ulotki skierowane bezpośrednio do osób doświadczających przemocy np: *Masz prawo – przemoc domowa; Gdy dotknie Cię przemoc, nie jesteś sam* oraz osób przejawiających zachowania przemocowe np. *Przemoc to niemoc; Jeśli nie radzisz sobie ze*

swoja złością - szukaj pomocy. Odbiorcami ulotek były także świadkowie przemocy domowej: *Przerwij złą milczenie; Zareaguj! Nie przykładaj do tego ręki!* W Małopolsce rozpowszechniano również ulotki dotyczące instytucji i organizacji świadczących pomoc dla osób uwikłanych w przemoc np: *Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy; Ośrodek dla Osób dotkniętych przemocą w Krakowie* oraz ulotki i plakaty w ramach kampanii społecznych, np: *Kocham reaguję – Nie bądź obojętny wobec przemocy!; Dobro dziecka zależy także od Ciebie! Zareaguj!; Wsłuchaj się w osoby starsze i niepełnosprawne - ofiary przemocy domowej*. Wydawcami ulotek były organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego, a także organizacje pozarządowe.

Z danych statystycznych dotyczących tylko niektórych pozycji wynika, że w województwie małopolskim rozpowszechniono 22 410 ulotek i 720 plakatów.

- o wydanie 23 poradników, informatorów i biuletynów. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej opublikował *Poradnik dla osób i instytucji pracujących z osobami stosującymi przemoc* Biuletyn *es.O.es* z 2008 i 2009 poświęcony zjawisku przemocy w rodzinie oraz *Mapę pomocy rodzinie w kryzysie* w łącznej ilości 6 000 egzemplarzy.

Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Gorlicach, Wieliczce, Chrzanowie i Krakowie wydały odpowiednio *Informator powiatowy dla osób doznających przemocy; Powiatowy Informator dla Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie; Powstrzymaj Przemoc, pokonaj niemoc* wraz z informatorem multimedialnym o takim samym tytule; *Wykaz instytucji udzielających pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie na terenie powiatu krakowskiego*. Ponadto w Małopolsce rozpowszechniono między innymi informatory: *Przemoc nie kończy się sama; Poznaj swoje prawa... jeśli jesteś ofiarą przemocy; Nie jesteś sam – gdzie szukać pomocy* oraz *Pomoc dla osób uzależnionych i współuzależnionych*. Rozdystrybuowano również broszury, np: *Przemoc i prześladowanie w szkole – skuteczne przeciwdziałanie agresji wśród młodzieży; Gdy podejrzewasz, że dziecko jest krzywdzone zareaguj*.

Łącznie w Małopolsce rozpowszechniono 8 703 egz. (publikacje objęte statystyką).

➤ W ramach zadania **A.2. Promowanie efektów nowatorskich rozwiązań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie:**

- o opublikowano 41 artykuły. Wśród nich znaczną część stanowią artykuły na temat budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach w oparciu o działania interdyscyplinarne np: *Budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w województwie małopolskim; Razem przeciw przemocy - o lokalnej koalicji przeciwdziałania przemocy*. Zredagowano publikacje nawiązujące do prowadzonych kampanii oraz akcji społecznych: *Międzynarodowy tydzień pomocy ofiarom przestępstw; Akcja Kocham – nie bije*, a także pozycje ukazujące nowatorskie rozwiązania: *Dobre praktyki współdziałania Policji z innymi służbami, instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie*. Niezwykle cennym źródłem informacji były artykuły relacjonujące spotkania naukowe np: *Wnioski i konkluzje z małopolskiej konferencji szkoleniowo - naukowej pn."Sprawcy przemocy domowej- karać czy leczyć"*.

Artykuły publikowano w prasie lokalnej i regionalnej, a także na stronach internetowych podmiotów uczestniczących w badaniu. Kuratorium Oświaty utworzyło także *Wortal Informacyjno-Edukacyjny Młodych - WIEM - czyli Konkurs na stworzenie własnej strony internetowej poświęconej bezpieczeństwu*, na podstawie którego szkoły tworzyły własne

strony WWW zawierające treści dotyczące bezpieczeństwa, profilaktyki, informacji i sposobów radzenia sobie w trudnych, kryzysowych sytuacjach.

- zorganizowano 24 konferencje i seminaria. Odbyło się 9 przedsięwzięć o zasięgu wojewódzkim. Konferencje poświęcone były wymianie doświadczeń: *Dobre i złe praktyki stosowania prawa i procedur prawnych w systemie przeciwdziałania przemocy; Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - dobre praktyki innowacyjne projekty, skuteczne rozwiązania*. Tematami spotkań naukowych była rodzina uwikłana w przemoc: *System Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w służbie dziecku krzywdzonemu; Szczęśliwa rodzina wolna od przemocy; Przemoc domowa - procedury postępowania; Zapobieganie agresji i przemocy wobec młodych kobiet i dziewczynek; Zadania Ośrodków Pomocy Społecznej w stosunku do rodzin, w których dochodzi do przemocy, a także oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób przejawiających zachowania przemocowe: Sprawy przemocy domowej – karać, czy leczyć; Miejsce leczenia uzależnień w systemie przeciwdziałania przemocy w województwie małopolskim*. Zorganizowano konferencje na szczeblu lokalnym np. *Rola samorządów terytorialnych w tworzeniu systemu wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie; Małopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Budowanie Lokalnych Koalicji - ocena realizacji na terenie powiatu suskiego*. W przedsięwzięciach objętych statystyką uczestniczyło 1 106 osób. Ponadto zorganizowano debaty społeczne, spotkania informacyjne i konferencje prasowe.

- W celu wykonania zadania **A.3. Opracowanie i realizacja kampanii edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie** przeprowadzono 12 kampanii społecznych. Jednostki pomocy społecznej przyłączyły się do realizacji ogólnopolskich kampanii na rzecz przeciwdziałania krzywdzenia najmłodszych: *Ostrożnie! Małe jest kruche; Kocham - Reaguj!; Dzieciństwo bez przemocy* pod hasłem *Bite dzieci widzą świat inaczej; Kochaj. Nie krzywdź. Pomóż*. Zaangażowano się w kampanię na rzecz zapobiegania przemocy wobec starszych i niepełnosprawnych: *Wysłuchaj się w osoby starsze i niepełnosprawne* oraz prewencji zachowań przemocowych w środowisku szkolnym: *Szkoła bez przemocy*. Zorganizowano też kampanie *Bądź wrażliwy* w ramach *Tygodnia pomocy ofiarom przestępstw*. Dla rozpowszechnienia wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie wyemitowano programy telewizyjne np. *Bądź wrażliwy* oraz audycje radiowe np. *Przemoc - czyj to problem?*

- Zadanie **A.4. Rozwój form spędzania czasu wolnego sprzyjających wzmocnieniu więzi rodzinnych** zrealizowano poprzez organizację 346 festynów rodzinnych w formie pikników, festiwali, imprez okolicznościowych np. *Gminne dożynki; Ochronkowy piknik rodzinny; Rodzina dom budowany miłością* oraz *Majówka* zorganizowana przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie. W ramach 474 imprez rekreacyjno-sportowych zorganizowano turnieje, rajdy, igrzyska i wycieczki edukacyjno-rekreacyjne. Ponadto zapewniono wypoczynek dla dzieci i młodzieży w formie obozów rekreacyjno-sportowych, koloni, zielonych szkół, między innymi w ramach programu *Feniks na skrzydłach aktywności*. Łącznie we wszystkich wymienionych formach objętych statystyką uczestniczyło 23 021 rodzin i 1 972 osoby.

➤ W zakresie zadania **A.5. Rozwijanie edukacji przedmałżeńskiej i poradnictwa rodzinnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie** na terenie Archidiecezji Krakowskiej funkcjonuje 87 poradni narzeczeńskich, a w 48 parafiach prowadzone są kursy przedmałżeńskie. Z danych Kurii Metropolitarnej w Krakowie wynika, że w kursach naturalnego planowania rodziny uczestniczy 500 osób rocznie, co przekłada się na 1250 rad udzielonych od początku realizacji programu. Na terenie Archidiecezji działa także 7 poradni dla małżeństw, w tym 2 poradnie specjalistyczne, z których rad korzysta rocznie 36 000 osób. Zatem szacunkowa ilość udzielonych rad w poradniach rodzinnych w badanym okresie wynosi 90 000.

➤ W ramach zadania **A.6. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, uwrażliwiających dzieci i młodzież na problem przemocy w rodzinie** Kuratorium Oświaty wskazuje kilkanaście programów wdrażanych w małopolskich szkołach, w tym 4 służące ograniczeniu skali zjawiska przemocy w rodzinie. W celu zwiększania umiejętności wychowawczych rodziców realizowany był program *Jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami u dzieci* oraz *Szkoła dla rodziców i wychowawców*. Niwelowaniu zachowań przemocowych sprzyjał program: *Spójrz inaczej na agresję* i *Trening zastępowania agresji (ART)*. Ponadto w małopolskich szkołach przeprowadzono 19 programów zapobiegających występowaniu zachowań przemocowych. Wśród nich można wymienić: *Saper, czyli jak rozminować agresję*; *Szkoła bez przemocy*; *Twój demon- agresja*; *Dzieci kontra przemoc*; *Agresja drogą donikąd*; *Zanim uderzysz*; *Stop przemocy i agresji w szkole*; *Różne oblicza przemocy*; *Przemoc - jak jej przeciwdziałać*; *Konflikty – potrafimy je rozwiązywać*; *Trening umiejętności rozwiązywania konfliktów*; *Warsztaty przeciwdziałania agresji*. Tematykę zagrożenia przemocy w Internecie poruszyły programy: *Cyberprzemoc - jej oblicza*; *Powiedz stop cyber przestrzeni* oraz *Bezpieczeństwo w sieci*.

Wśród pozostałych inicjatyw znalazły się programy zapobiegające występowaniu problemów uzależnień alkoholowych, nikotynowych i narkotykowych oraz organizację różnych form spędzania czasu wolnego, w tym rozwijanie zainteresowań własnych dzieci i młodzieży.

Kuratorium Oświaty współpracuje także z samorządami przy wdrażaniu i realizacji programu *Bezpieczny powiat*, którego celem jest poprawa bezpieczeństwa między innymi poprzez ograniczenie przestępczości i zapobieganie patologiom społecznym.

Szeroką działalność profilaktyczną adresowaną do młodzieży i grona pedagogicznego prowadzą także ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy, ośrodki interwencji kryzysowej oraz punkty interwencji kryzysowej. W programach objętych statystyką uczestniczyło 47 177 uczniów.

Realizacja celu operacyjnego B. Dostępna sieć instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc

Wykonanie celu operacyjnego zawarto w 4 zadaniach odwołujących się do zasobów instytucjonalnych.

Cel B. Dostępna sieć instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc	
Zadania	Wskaźniki realizacji
1. Tworzenie punktów konsultacyjno-informacyjnych dla osób uwikłanych w przemoc	<ul style="list-style-type: none"> • 87 punktów konsultacyjnych • 10 591 korzystających
2. Tworzenie Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • 13 ośrodków wsparcia • 1 767 korzystających • 3 specjalistyczne ośrodki wsparcia • 2 314 korzystających
3. Rozwój Ośrodków Interwencji Kryzysowej	<ul style="list-style-type: none"> • 15 Ośrodków Interwencji Kryzysowej • 18 118 korzystających
4. Tworzenie miejsc hostelowych i mieszkań chronionych	<ul style="list-style-type: none"> • 231 miejsc całodobowych • 1 200 korzystających

- W zakresie zadania **B.1. Tworzenie punktów konsultacyjno-informacyjnych dla osób uwikłanych w przemoc** w 2009 roku funkcjonowało 87 punktów – dane ze *Sprawozdania MPiPS z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*. W Małopolsce działały między innymi punkty konsultacyjno-informacyjne dla ofiar przemocy w rodzinie, sprawców przemocy i osób mających trudności z kontrolowaniem zachowań agresywnych. Z porad udzielonych przez punkty w badanym okresie skorzystało 10 591 osób.
- Zgodnie ze *Sprawozdaniem MPiPS z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z 2009* zadanie **B.2. Tworzenie Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy** zrealizowano poprzez działalność 13 ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz 3 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. W okresie od I 2007 roku do XII 2009 roku z pomocy ośrodków wsparcia skorzystało 1 767 osób. Natomiast specjalistyczne ośrodki wsparcia w trakcie badanego czasu realizacji programu udzieliły pomocy 2 314 osobom.
- W celu realizacji zadania **B.3. Rozwój Ośrodków Interwencji Kryzysowej** funkcjonowało 15 ośrodków, z których pomocy od I 2007 roku do XII 2009 roku skorzystało 18 118 osób uwikłanych w przemoc (*Sprawozdanie MPiPS z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*). Ponadto przy niektórych Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie utworzono Punkty Interwencji Kryzysowej.
- W ramach zadania **B.4. Tworzenie miejsc hostelowych i mieszkań chronionych** zabezpieczono 231 miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia i specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz ośrodkach interwencji kryzysowej. Ponadto dane zawarte w *Sprawozdaniu MPiPS z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* wskazują, że w okresie od I 2007 roku do XII 2009 roku skorzystało z nich 1200 osób.

Realizacja celu operacyjnego C. Szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie

Powyższy cel operacyjny składa się z 7 zadań tworzących sieć pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych związanych z występowaniem przemocy.

Cel C. Szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie	
Zadania	Wskaźniki realizacji
1. Budowanie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez tworzenie i rozwijanie zespołów interdyscyplinarnych	<ul style="list-style-type: none"> • 127 zespołów interdyscyplinarnych • 3 529 interwencji • 4 198 korzystających
2. Opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • 16 programów • 1 965 korzystających
3. Usprawnianie procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 3 167 <i>Niebieskich kart</i> w pomocy społecznej • 14 226 <i>Niebieskich kart</i> w Policji
4. Rozwój form poradnictwa dla osób uwikłanych w przemoc	<ul style="list-style-type: none"> • 5 674 korzystających z poradnictwa prawnego • 94 047 korzystających z poradnictwa socjalnego • 14 453 korzystających z poradnictwa psychologicznego • 3 551 korzystających z poradnictwa rodzinnego
5. Tworzenie i rozwijanie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 11 grup dla dzieci i młodzieży • 24 grupy dla dorosłych • 1 484 korzystających
6. Prowadzenie telefonu zaufania dla osób z problemem przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 24 telefony zaufania • 1 635 udzielonych porad
7. Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w środowisku otwartym i w zakładach karnych	<ul style="list-style-type: none"> • 15 programów korekcyjno-edukacyjnych • 1 061 uczestników • 96 programów readaptacji społecznej skazanych (1701 uczestników)

- Realizację zadania **C.1. Budowanie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez tworzenie i rozwijanie zespołów interdyscyplinarnych** rozpoczęto w 2002 roku wdrażając projekt *Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – Interwencje w przemocy domowej*. Postawę Projektu stanowi podejście interdyscyplinarne, w myśl którego pracownicy wszystkich instytucji oraz organizacji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej włączani są w proces niesienia pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc w oparciu o działanie lokalnych koalicji na poziomie powiatów i gmin. Do końca 2009 roku projekt realizowało 18 powiatów województwa małopolskiego, w których funkcjonowało 127 koalicji gminnych, a 22 było na etapie tworzenia. Zgromadzone dane wskazują, że w badanym okresie zespoły interweniowały 3 529 razy. Działania członków koalicji przybierały formę pomocy prawnej, pomocy psychologicznej – pedagogicznej, konsultacji ze specjalistami oraz rozmowy wspierającej. Z uzyskanych danych wynika również, że z pomocy udzielanej przez koalicje skorzystało 4 198 osób.
- W zakresie zadania **C.2. Opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy** wdrożono 16 programów np. *Fenix na skrzydłach aktywności*; *Nie będę ofiarą*. Programy ochrony ofiar stanowiły także element gminnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz programów prewencyjnych. Z programów objętych statystyką skorzystało 1 965 osób.

- **Zadanie C.3. Usprawnianie procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie** zrealizowano w oparciu o procedurę *Niebieska Karta*. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej zgodnie ze *Sprawozdaniem MPiPS z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* w okresie od I 2007 roku do XII 2009 roku założyły 3 167 *Niebieskich Kart*. Wobec przyjętych zgłoszeń służby pomocowe odbyły 1 441 wspólnych interwencji. Natomiast małopolska Policja w badanym okresie wypełniła 14 226 Kart na 153 078 wszystkich interwencji domowych.
- Wykonanie zadania **C.4. Rozwój form poradnictwa dla osób uwikłanych w przemoc** opierało się na prowadzeniu poradnictwa prawnego, z którego skorzystało 5 674 osób. Porady socjalnej udzielono 94 047 osobom i 560 rodzinom, a porady psychologicznej 14 453 osobom i 8 rodzinom. Liczba osób korzystających z poradnictwa rodzinnego wyniosła 3 551. Ponadto w województwie prowadzone były konsultacje dotyczące uzależnień i leczenia odwykowego, poradnictwo pedagogiczne oraz edukacja na temat praw i możliwości pokonania sytuacji kryzysowych.
- **Zadanie C.5. Tworzenie i rozwijanie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie** zrealizowano poprzez prowadzenie 11 grup dla dzieci oraz 24 grupy dla dorosłych. Ze zgromadzonych danych wynika, że z takiej formy pomocy skorzystało 1 484 osób. Praca terapeutyczna z osobami doznającymi przemocy była prowadzona również w 4 placówkach terapii uzależnień od alkoholu: Centrum Psychoterapii w Myślenicach, Nowohuckim Centrum Psychoterapii i terapii Uzależnień PEMA, Centrum Terapii Uzależnień w Gorlicach oraz Krakowskim Centrum Terapii Uzależnień.
- W celu realizacji **C.6. Prowadzenie telefonu zaufania dla osób z problemem przemocy w rodzinie** uruchomiono 24 linie telefoniczne np. *Krakowski Telefon Zaufania – MOPS (12) 413 71 33*; *Telefon Zaufania w ramach Poradni Specjalistycznej „Arka”(14) 611 95 95* (powiat bocheński); *Telefon Zaufania dla Osób Uzależnionych, ich Rodzin i Ofiar Przemocy 801 61 13 22* (powiat oświęcimski). Małopolski Kurator Oświaty uruchomił dla uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli *Kuratorystyczny telefon zaufania 667 977 678*. Ponadto Policja prowadziła całodobowo *Policyjny Telefon Zaufania – Powstrzymać przemoc (12) 615 22 22*, a także telefony zaufania w komendach powiatowych i miejskich. Pozyskane dane wskazują na 1 635 udzielonych porad telefonicznych.
- W ramach zadania **C.7. Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w środowisku otwartym i w zakładach karnych** wdrożono 14 programów. Powiatowe Centra Pomocy Społecznej i Ośrodki Interwencji Kryzysowej zrealizowały programy dla osób przejawiających zachowania przemocowe w 10 powiatach województwa małopolskiego. Zgodnie ze *Sprawozdaniem MPiPS z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* w okresie od I 2007 roku do XII 2009 roku w programach korekcyjno-edukacyjnych uczestniczyło 1 061 osób. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne prowadzone były także przez 3 ośrodki terapii uzależnień: Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, Centrum Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień *PRO VITA* NZOZ Kraków-Śródmieście oraz Ośrodek Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia w Tarnowie. W 2008 roku zrealizowano 96 programów readaptacji społecznej skazanych, w których uczestniczyło 1701 osadzonych.

Realizacja celu operacyjnego D. Wysoka jakość i skuteczność pomocy udzielanej rodzinom doznającym przemocy

Niniejszy cel składa się z 3 zadań zmierzających do wzrostu kompetencji służb pomocowych oraz efektywności świadczonej pomocy.

Cel D. Wysoka jakość i skuteczność pomocy udzielanej rodzinom doznającym przemocy	
Zadania	Wskaźniki realizacji
1. Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje i doskonalących umiejętności poszczególnych służb	<ul style="list-style-type: none"> • 144 szkoleń i warsztatów (90 szkoleń dla policjantów -1713 korzystających)
2. Opracowanie i upowszechnianie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego wobec przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 1 publikacja
3. Wdrażanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc oraz niwelowania negatywnych skutków przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • 14 projektów

- **Zadanie D.1. Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje i doskonalących umiejętności poszczególnych służb** wykonano poprzez przeprowadzenie 144 szkoleń i warsztatów. Wśród nich można wymienić formy doskonalenia poruszające tematykę rozpoznawania przemocy w rodzinie: *Diagnozowanie przemocy – kryteria rozpoznawania – reakcja psychologiczna na przemoc, tło sytuacyjne i środowiskowe*; krzywdzenia najmłodszych: *Nadużycia seksualne wśród dzieci – rozpoznawanie i pomoc psychologiczna*; pracy z osobami doświadczającymi i stosującymi przemoc: *Metodologia pracy z osobą pokrzywdzoną przestępstwem*; *Praca z osobami stosującymi przemoc w aspekcie psychologicznym i interwencyjnym*. Wiele szkoleń zwłaszcza organizowanych w Policji poświęcono wdrażaniu procedury Niebieskiej Karty: *Trudności i problemy związane z realizacją procedury Niebieskiej Karty*; *Niebieska Karta w pomocy społecznej*; *Niebieska Karta zadania Policji – uwagi praktyczne*. Łącznie jednostki policji zorganizowały 90 szkoleń, w których uczestniczyło 1713 funkcjonariuszy.
- W celu wykonania zadania **D.2. Opracowanie i upowszechnianie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego wobec przemocy w rodzinie** opublikowano dokument *Małopolskie instytucje wobec przemocy, część I – zalecenia w zakresie tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i postępowania w sytuacji występowania przemocy*. Treść publikacji oprócz wskazówek budowania lokalnej sieci wsparcia przybliży także procedurę *Niebieskie Karty* w pomocy społecznej i Policji. Zalecenia zostały opracowane przez zespół zadaniowy ds. *opracowania zaleceń, materiałów instruktażowych i procedur postępowania interwencyjnego dla osób realizujących zadania w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie*. Do zespołu zaproszono przedstawicieli służb pomocowych działających na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Opisana publikacja została rozesłana do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego oraz umieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.
- W zakresie zadania **D.3. Wdrażanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc oraz niwelowania negatywnych skutków przemocy** zrealizowano 14 projektów. Wśród nich można wymienić projekty wdrożone przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie: *Pomoc społeczna, wymiar sprawiedliwości i organy ścigania*

wobec problemu przemocy w rodzinie; projekt szkoleniowy *Poprawa jakości pomocy udzielanej rodzinom doświadczającym przemocy* oraz projekt budowania współpracy interdyscyplinarnej *Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – Interwencje w przemocy domowej*. Ponadto zrealizowano projekty o zasięgu lokalnym, między innymi: *Feniks na skrzydłach aktywności*; *Czas aktywności szansą na zmiany*; *Zostań motylem. Z trudności w twórczość*.

Realizacja celu operacyjnego E. Efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie

Wykonanie celu operacyjnego zawarto w 5 zadaniach odwołujących się do rozwijania sieci współpracy służb pomocowych.

Cel E. Efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie	
Zadania	Wskaźniki realizacji
1. Realizacja interdyscyplinarnych szkoleń dla przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • 60 szkoleń • 1 272 uczestników (ROPS)
2. Organizacja konferencji i seminariów poświęconych zjawisku przemocy w rodzinie w celu rozwoju wiedzy i wymiany doświadczeń	<ul style="list-style-type: none"> • 24 konferencje i seminaria • 1 106 uczestników
3. Inicjowanie współpracy zagranicznej celem wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> • 3 ponadnarodowe projekty • 1 porozumienie o współpracy międzynarodowej
4. Uaktywnianie organizacji pozarządowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i niwelowania negatywnych konsekwencji przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • 4 projekty dotacyjne
5. Tworzenie pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci – ofiar przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • 70 dzieci • 44 wolontariuszy

- W ramach zadania **E.1. Realizacja interdyscyplinarnych szkoleń dla przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie** przeprowadzono 60 szkoleń. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie zorganizował 31 formy doskonalenia służb pomocowych. Wśród 26 zrealizowanych szkoleń można wymienić: *Przemoc, a uzależnienia od alkoholu i narkotyków*; *Konferencja grupy rodzinnej – możliwości zastosowania metody w sytuacji występowania przemocy w rodzinie* czy *Aktywna Koalicja w społeczności lokalnej*. Ośrodek przeprowadził także cykle specjalistycznych konsultacji w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. W ramach projektu *Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – Interwencje w przemocy domowej* zorganizowano 9 cykli szkoleniowo-warsztatowych dla tworzących się koalicji, 3 treningi motywacyjno-integrująco-aktywizujące oraz konsultacje wspierająco-superwizyjne dla koordynatorów powiatowych. Łącznie we wszystkich wymienionych formach doskonalenia uczestniczyło 1 272 osoby. Ponadto inicjatorem szkoleń były jednostki pomocy społecznej na szczeblu powiatowym i gminnym oraz jednostki Policji np: *Interdyscyplinarna formuła pracy w rozwiązywaniu problemu przemocy domowej*; *Psychologiczna i prawna interwencja w sytuacji przemocy w rodzinie*.

- Wykonaniu zadania **E.2. Organizacja konferencji i seminariów poświęconych zjawisku przemocy w rodzinie w celu rozwoju wiedzy i wymiany doświadczeń** służyły przedsięwzięcia wymienione w zadaniu A.2.
- W celu wykonania zadania **E.3. Inicjowanie współpracy zagranicznej celem wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej** podjęto 4 ponadnarodowe inicjatywy. Z funduszy unijnych zrealizowano 3 przedsięwzięcia: program *Feniks na skrzydłach aktywności* dla rodzin zagrożonych przemocą uzależnieniem i bezrobociem; *Żyjmy bezpiecznie* oraz projekt systemowy *Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej* realizowany przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie. Podpisano także porozumienie pomiędzy Miastem Kraków i Miastem Frankfurt nad Menem o współpracy w zakresie pomocy społecznej, na mocy którego odbyły się narady *Działania prewencyjne dotyczące przemocy oraz uzależnień wśród młodych ludzi*.
- Realizując zadanie **E.4. Uaktywnianie organizacji pozarządowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i niwelowania negatywnych konsekwencji przemocy** udzielono dotacje (z Województwa Małopolskiego w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych województwa z zakresu polityki społecznej) na realizację 4 projektów: *Dostrzec przemoc i dostrzec przemoc II* - Stowarzyszenia Innowacyjności ODIN; *Zielone ochronki – wsparcie dla dzieci z rodzin patologicznych i zagrożonych patologią* - Stowarzyszenie na rzecz Pomocy Potrzebującym i Zapobiegania Patologiom Społecznym Pomocna Dłoń z Gnojnika oraz *Przemoc nie kończy się sama* – Stowarzyszenie Klub Abstynenta Solny Gwarek z Wieliczki.
- Zadanie **E.5. Tworzenie pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci – ofiar przemocy** zrealizowano poprzez działalność 44 wolontariuszy, którzy wsparli 70 dzieci doświadczających przemocy w rodzinie.

Realizacja celu operacyjnego F. Ponadresortowy system informacji nt. przemocy w rodzinie, działań podejmowanych na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy

Realizacji celu służy 6 zadań tworzących sieć informacji o zjawisku przemocy w rodzinie działań przeciwdziałającym temu zjawisku.

Cel F. Ponadresortowy system informacji nt. przemocy w rodzinie, działań podejmowanych na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy	
Zadania	Wskaźniki realizacji
1. Przygotowanie ekspertyz dotyczących problemu przemocy w rodzinie	Brak danych
2. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie	• Skala zjawiska
3. Gromadzenie danych nt. działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej	• 4 katalogi podejmowanych działań i dobrych praktyk
4. Tworzenie lokalnych i ponadlokalnych diagnoz problemu przemocy w rodzinie – mapowanie problemu przemocy domowej	• 22 diagnozy
5. Badanie zasobów, potrzeb oraz skuteczności działań podejmowanych w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy domowej	• 17 baz zasobów instytucjonalnych • 6 katalogów potrzeb • 11 raportów i sprawozdań
6. Tworzenie i aktualizowanie baz informacyjnych nt. możliwości uzyskania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie	• 12 baz informacyjnych

- W przeprowadzonym badaniu nie uzyskano danych wskazujących na realizację zadania **F.1. Przygotowanie ekspertyz dotyczących problemu przemocy w rodzinie**. Zgodnie z art. 8 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku zlecenie i finansowanie badań, ekspertyz i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie należy do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.
- W celu realizacji zadania **F.2. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie** Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie przeprowadził badanie ankietowe pn. *Monitoring stanu realizacji procedury „Niebieskiej Karty” oraz zadań gmin i powiatów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie*. Celem badań było oszacowanie skali zjawiska zdiagnozowanych przypadków występowania przemocy oraz identyfikacja działań, podejmowanych przez gminy i powiaty na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy. Monitoring służył również rozpoznaniu problemów związanych z realizacją procedury *Niebieskie Karty* oraz innych zadań ustawowych samorządu.
- Zadanie **F.3. Gromadzenie danych nt. działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej** zrealizowano poprzez utworzenie 4 katalogów podejmowanych działań i dobrych praktyk. Nowatorskie rozwiązania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie były zamieszczane w biuletynach *es.O.es* na temat zjawiska przemocy wydawanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie. Ze zgromadzonych danych wynika, że katalog prowadziły również dwa powiaty: oświęcimski i suski. Informacje na temat działań w ramach zapobiegania zjawisku przemocy domowej zamieszczane są także na stronach internetowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych jednostek zobligowanych do działania w tym zakresie.

- W ramach realizacji zadania **F.4. Tworzenie lokalnych i ponadlokalnych diagnoz problemu przemocy w rodzinie – mapowanie problemu przemocy domowej** opracowano 22 diagnozy. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej sporządziły diagnozy skali zjawiska przemocy domowej w ramach tworzenia lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jednostki Policji oprócz tworzenia diagnoz w oparciu o procedurę *Niebieskie Karty* przeprowadziły także badania czynników wpływających na występowanie zachowań przemocowych w rodzinach; skuteczności wspierania osób doświadczających przemocy oraz trudności w przebiegu procesów sądowych.
- Zadanie **F.5. Badanie zasobów, potrzeb oraz skuteczności działań podejmowanych w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy domowej** zrealizowano poprzez:
  - opracowanie 17 baz zasobów instytucjonalnych. Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie upowszechnił *Diagnozę zasobów instytucjonalnych w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie z uwzględnieniem danych teleadresowych i oferty pomocowej instytucji i organizacji z województwa małopolskiego świadczących wsparcie w sytuacji występowania przemocy w rodzinie*. Wykaz ten został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie oraz Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie zawarły wykaz służb pomocowych między innymi w wydanych poradnikach i informatorach opisanych w zadaniu A.1. pkt. 3.
  - sporządzenie 6 katalogów potrzeb. Na podstawie danych zebranych od gmin i powiatów przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie dokonano analizy potrzeb jednostek samorządu w zakresie sprawnego działania systemu przeciwdziałania przemocy domowej w Małopolsce. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej opracował katalog potrzeb edukacyjnych w ramach realizowanych szkoleń interdyscyplinarnych. W jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej niższego szczebla sporządzono między innymi diagnozę potrzeb wśród ekspertów: *Profesjonaliści wobec zjawiska przemocy – ograniczenia i proponowane kierunki zmian* (powiat suski).
  - napisanie 11 raportów ewaluacyjnych i sprawozdań. Małopolski Urząd Wojewódzki sporządził 3 roczne sprawozdania z realizacji *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej sporządziły między innymi raporty z realizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych oraz strategii rozwiązywania problemów społecznych.
- Uzyskane dane wskazują na funkcjonowanie 12 baz informacyjnych w ramach zadania **F.6. Tworzenie i aktualizowanie baz informacyjnych nt. możliwości uzyskania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie**.

3. Wnioski z realizacji Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013 w okresie od VII 2007 roku do XII 2009 roku.

Dane uzyskane w kwestionariuszach monitoringu *Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013* za okres realizacji od VII 2007 roku do XII 2009 roku pozwalają wysunąć następujące wnioski:

- Instytucje współrealizujące Program podejmowały szeroko zakrojoną działalność prewencyjną i edukacyjną. Istotnym jej elementem była dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych, realizacja programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, poradnictwo rodzinne oraz edukacja przedmałżeńska.
- Ważnym elementem realizacji Programu była działalność dobrze rozwiniętej sieci instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc.
- Silną stroną realizacji Programu był rozwój lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez działalność zespołów interdyscyplinarnych w 127 gminach oraz akcje mające na celu poszerzanie kompetencji osób zaangażowanych w zapobieganie przemocy w rodzinie. Realizatorzy zadeklarowali w tym zakresie organizację licznych szkoleń i warsztatów wspierających współpracę interdyscyplinarną oraz konferencji i seminariów sprzyjających rozwojowi wiedzy i wymianie doświadczeń. Działania te przyczyniły się do usprawnienia współpracy międzyresortowej oraz wzrostu skuteczności interwencji i jakości udzielonej pomocy.
- Osiągnięciem Programu jest szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc, zwłaszcza w zakresie poradnictwa. Jednak należy zdecydowanie zintensyfikować działania zmierzające do zwiększenia ilości wdrażanych programów ochrony osób doznających przemocy oraz programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób przejawiających zachowania przemocowe realizowanych w środowisku otwartym. Priorytetem walki z przemocą domową powinno być także rozszerzenie stosowania procedury *Niebieskiej Karty* w pomocy społecznej.
- Należy zintensyfikować działania w zakresie współpracy międzynarodowej, zwłaszcza w ramach wykorzystania środków z funduszy unijnych. W działalność na rzecz zapobiegania występowania zjawiska przemocy domowej powinno się w większym stopniu zaangażować organizacje pozarządowe. Szczególną rolę NGO's upatruje się w podejmowaniu współpracy w zakresie działań pomocowych dla osób dotkniętych przemocą. Ciekawą inicjatywą wartą rozwinięcia jest wolontariat na rzecz dzieci doznających przemocy w rodzinie.
- Ponadresortowy system informacji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz działań podejmowanych na rzecz zapobiegania temu zjawisku należy rozszerzyć o katalogi podejmowanych działań i dobrych praktyk, a także tworzenie kompleksowych baz zasobów instytucjonalnych.
- W działaniach na rzecz zapobiegania występowaniu zachowań przemocowych w rodzinach niezwykle ważną rolę spełnia rzetelna diagnoza regionalna i lokalna zjawiska przemocy domowej. Zbadanie skali zjawiska wiąże się jednakże z trudnościami. Ze względu na złożoność oraz wstydliwość problemu gromadzone dane pozwalają tylko szacunkowo określić rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie.

W zakresie przyjętych kierunków działań i priorytetów najwyższy stopień realizacji wskazano w ramach:

- Celu operacyjnego 1. Edukacja społeczna i promocja postaw społecznych oraz zachowań wolnych od przemocy.
- Celu operacyjnego 2. Sieć instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc.
- Zadania C.1. Budowanie lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez tworzenie i rozwijanie zespołów interdyscyplinarnych
- Zadania C.4. Rozwój form poradnictwa dla osób uwikłanych w przemoc
- Zadań D.1. Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje i doskonalących umiejętności poszczególnych służb oraz E.1. Realizacja interdyscyplinarnych szkoleń dla przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie.

Natomiast najniższy stopień realizacji odnotowano w zakresie:

- Zadania E.3. Inicjowanie współpracy zagranicznej celem wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej
- Zadania E.4. Uaktywnianie organizacji pozarządowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i niwelowania negatywnych konsekwencji przemocy
- Zadania E.5. Tworzenie pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci – ofiar przemocy
- Zadania F.1. Przygotowanie ekspertyz dotyczących problemu przemocy w rodzinie
- Zadania F.3. Gromadzenie danych nt. działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej

Z przedstawionej analizy stanu realizacji *Małopolskiego Programu Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013* wynika, że w okresie od VII 2007 roku do XII 2009 roku był on realizowany w znacznym stopniu. Działania podejmowane przez realizatorów sprzyjały ograniczeniu problemu przemocy w rodzinie i skutków stosowania przemocy. W ramach podejmowanych działań wzrosła wiedza i świadomość zarówno służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej, jak i osób uwikłanych w przemoc. Wzrosła również świadomość społeczna, co przekłada się na większą skalę zdiagnozowanych przypadków występowania zachowań przemocowych w środowiskach domowych oraz skuteczniejszą interwencję służb pomocowych.

Na wzmocnienie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w obecnym okresie realizacji Programu na pewno wpłynie *Ustawa o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw z dnia 10 czerwca 2010 roku*, zwłaszcza poprzez zmiany ukierunkowane na skuteczniejszą ochronę osób doznających przemocy, szczególnie dzieci; mechanizmy izolacji osób stosujących przemoc; rozwój profilaktyki; podniesienie świadomości społeczeństwa oraz tworzenie gminnych zespołów interdyscyplinarnych. Na intensyfikację działań na rzecz zapobiegania przemocy domowej wpłyną również działania Wojewody Małopolskiego w zakresie rozwoju wojewódzkiego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Aneks

W niniejszej części sprawozdania przedstawiono narzędzie badawcze, które posłużyło do zgromadzenia danych od podmiotów wymienionych w programie jako realizatorzy.

Kwestionariusz monitoringu Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013 Za okres od VII 2007 roku do XII 2009 roku

Szanowni Państwo!

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie przystąpił do monitoringu Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2007-2013 za okres realizacji od VII 2007 roku do XII 2009 roku. Celem badań jest ustalenie w jakim stopniu Program sprzyja ograniczeniu problemu przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy.

Poniższe pytania zostały podzielone na kategorie. Pierwszych 6 kategorii odpowiada celom operacyjnym Małopolskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Umieszczone pod nimi pytania są skorelowane z zadaniami i ich wskaźnikami przeznaczonymi do realizacji przez określone w Programie podmioty i dotyczą działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy na Państwa terenie. Natomiast siódma kategoria umożliwia opis dodatkowych działań, wykraczających poza zadania wyznaczone w Programie.

Odpowiedzi proszę zapisywać bezpośrednio pod pytaniem, gospodarując odpowiednią ilością miejsca potrzebnego do zapisania odpowiedzi. Jeśli dane pytanie zostaje bez odpowiedzi proszę napisać *BRAK*.

Dziękuję!

1. Edukacja społeczna i promocja postaw społecznych oraz zachowań wolnych od przemocy.

- 1.1. Jakie materiały informacyjno-edukacyjne zostały opracowywane i upowszechnione? (Proszę wypisać wszystkie tytuły i liczbę)
  - artykuły:
  - ulotki:
  - poradniki:
  - inne:
- 1.2. W jaki sposób promowano nowatorskie rozwiązania? (Proszę wypisać wszystkie tytuły/tematy i liczbę).
  - artykuły:
  - informacje na stronach WWW:
  - konferencje:
  - seminaria:
  - inne
- 1.3. Jakie kampanie edukacyjne opracowano i zrealizowano? (Proszę wypisać wszystkie tytuły/tematy i liczbę)
  - kampanie:
  - artykuły w prasie lokalnej i regionalnej:
  - wywiady prasowe z ekspertami:
  - audycje radiowe:
  - programy telewizyjne:
  - inne, jakie?
- 1.4. Jakie formy spędzania czasu wolnego sprzyjające wzmocnieniu więzi rodzinnych zorganizowano?
  - liczba festynów rodzinnych:
  - liczba imprez rekreacyjno-sportowych:
  - liczba uczestniczących rodzin:
  - inne, jakie?
- 1.5. Jak rozwinięto edukację przedmażeńską i poradnictwo rodzinne na rzecz przeciwdziałania przemocy?
  - liczba poradni narzeczeńskich:
  - liczba kursów przedmażeńskich:
  - liczba uczestników kursów przedmażeńskich:
  - liczba poradni rodzinnych:
  - liczba udzielonych porad:
  - liczba rodzin objętych poradnictwem:

1.6. Jakie programy profilaktyczne przeprowadzono w szkołach? (Proszę wypisać wszystkie)

- tytuły i liczba programów:
- liczba szkół realizujących programy:
- liczba uczniów objętych programami:

2. Sieć instytucji świadczących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc.

2.1. Ile utworzono punktów konsultacyjno-informacyjnych?

- liczba punktów:
- liczba osób, którym udzielono pomocy:

2.2. Ile utworzono Ośrodków Wsparcia lub Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy?

- liczba ośrodków wsparcia:
- liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia:
- liczba osób objętych pomocą ośrodków:

2.3. Ile utworzono Ośrodków Interwencji Kryzysowej?

- liczba ośrodków:
- liczba udzielonych porad:
- liczba osób, którym udzielono pomocy:

2.4. Ile utworzono miejsc hostelowych i mieszkań chronionych?

- liczba miejsc hostelowych:
- liczba mieszkań chronionych:

3. Szeroka oferty form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.

3.1. Jakie interwencje podejmowały zespoły interdyscyplinarne?

- liczba zespołów:
- liczba i rodzaj interwencji:
- liczba osób, którym udzielono pomocy:

3.2. Jakie programy ochrony ofiar przemocy zrealizowano?

- tytuły programów i czas realizacji:
- liczba programów:
- ilość osób objętych programami:

3.3. Czy w powiecie stosowano procedurę *Niebieskie Karty*?

- ilość wypełnionych Kart:
- ilość rodzin, którym założono Karty:
- ilość wspólnych interwencji służb pomocowych:

3.4. Jakie formy poradnictwa rozwinięto?

- liczba osób korzystających z poradnictwa prawnego:
- liczba osób korzystających z poradnictwa socjalnego:
- liczba osób korzystających z poradnictwa psychologicznego:
- liczba osób korzystających z poradnictwa rodzinnego:
- inne, jakie?

3.5. Ile grup wsparcia dla ofiar przemocy prowadzono?

- liczba grup wsparcia dla dzieci:
- liczba grup wsparcia dla dorosłych:
- liczba uczestników grup wsparcia:

3.6. Czy prowadzono telefon zaufania?

- nazwa i numery telefonów:
- liczba telefonów zaufania:
- liczba udzielonych porad:

3.7. Jakie programy korekcyjno-edukacyjne realizowano w środowisku otwartym?

- tytuły i czas realizacji programów (proszę wypisać wszystkie):
- liczba programów:
- liczba i rodzaj instytucji/organizacji podejmujących pracę ze sprawcami przemocy (wymień wszystkie):
- liczba grup dla sprawców:
- liczba sprawców, którzy ukończyli programy:

4. Jakość i skuteczność pomocy udzielanej rodzinom doznającym przemocy.

4.1. Jakie formy doskonalenia osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy zorganizowano? (Proszę wypisać wszystkie).

- tematy i liczba szkoleń:
- tematy i liczba warsztatów:
- liczba uczestników

4.2. Jakie materiały instruktażowe, zalecenia i procedury postępowania interwencyjnego opracowano i upowszechniono?

4.3. Jakie nowatorskie projekty na rzecz niwelowania negatywnych skutków przemocy wdrożono? (Proszę wymienić wszystkie)

- tematy i liczba projektów:
- liczba ofiar objętych pomocą (dzieci, dorosłych):
- liczba sprawców objętych pomocą:
- liczba rodzin objętych pomocą:

5. Efektywność współpracy instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

5.1. Jakie interdyscyplinarne szkolenia dla przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie zorganizowano?

- tematy szkoleń:
- liczba szkoleń:
- liczba uczestników:

5.2. Jakie konferencje i seminaria sprzyjające rozwojowi wiedzy i wymiany doświadczeń zorganizowano? (Proszę wymienić wszystkie):

- tematy i liczba seminariów:
- tematy i liczba konferencji:
- liczba uczestników:

5.3. Jakie formy współpracy zagranicznej celem wymiany doświadczeń i dobrych praktyk zorganizowano? (Proszę wypisać wszystkie)

- liczba ponadnarodowych inicjatyw:
- liczba partnerów zagranicznych:
- tematy i liczba projektów zrealizowanych z funduszy unijnych:
- liczba staży zagranicznych i wizyt studyjnych:

5.4. Jaką aktywnością wykazały się organizacje pozarządowe?

- rodzaje i liczba organizacji (proszę wypisać wszystkie):
- tematy i liczba wdrożonych projektów:
- liczba inicjatyw zrealizowanych we współpracy z organizacjami:
- tytuły i liczba projektów zrealizowanych w ramach konkursów grantowych:

5.5. Ile grup wolontaryjnych działa na rzecz dzieci- ofiar przemocy?

- liczba grup wolontaryjnych
- liczba ofiar-dzieci objętych pomocą:
- liczba wolontariuszy:

6. Ponadresortowy system informacji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie, działań podejmowanych na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy.

6.1. Jakie ekspertyzy dotyczące problemu przemocy w rodzinie przygotowano?

6.2. Czy monitorowano zjawisko przemocy w rodzinie?

6.3. Czy prowadzono katalog podejmowanych działań i dobrych praktyk na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej?

6.4. Czy opracowano diagnozy lokalne lub ponadlokalne (mapowanie problemu przemocy)?

- Tematy i ilość diagnoz:

6.5. Czy zbadano zasoby instytucjonalne, potrzeby oraz skuteczność działań podejmowanych w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy domowej?

- opracowano bazę zasobów instytucjonalnych (tak/nie):
- opracowano katalog potrzeb (tak/nie):
- opracowano raporty ewaluacyjne (tak, ile i jakie?/nie)

6.6. Czy utworzono i aktualizowano bazę informacyjną na temat możliwości uzyskania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie?

- liczba baz informacyjnych:
- liczba wpisów:

7. Inne działania na rzecz ograniczenia problemu przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy

7.1. Jakie inne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy podjęto?

Sporządził:

Dorota Gawlik

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie